

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	8	8	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	4
---	---	---	---

**Master of Arts (Sociology) 4th Semester
(2055)**

FAMILY DYNAMICS IN CONTEMPORARY INDIA

Paper : SOC-O-843 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting **ONE** question from each Unit.

1. Answer all the following in about **30-35** words each :

- (1) Asura Marriage
- (2) Hypergamy
- (3) Marriage by Elopement
- (4) Family of Procreation
- (5) Status of Women in contemporary society
- (6) Two features of Joint family
- (7) What are Dyadic Relations ?
- (8) Individualism
- (9) Separation
- (10) Define Family disintegration 2×10=20

UNIT-I

2. Define marriage. Discuss changes taking place in pattern of marriage alliances. 15

3. Discuss traditional patterns of marriage. Write a note on child marriage. 15

UNIT-II

4. Discuss features of family in North India. What do you understand by nuclearization of family ? 15
5. Changes in families are affecting status of elders in contemporary society. Comment. 15

UNIT-III

6. Define Family values. Discuss changes taking place in family values. 15
7. What are filial and fraternal relations ? 15

UNIT-IV

8. Define Marital Maladjustment. What are the causes of instability of marriage in Indian society ? 15
9. Discuss the factors responsible for disintegration of joint and nuclear families. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्न हल करें, जिसमें प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है तथा प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनें।

1. निम्नलिखित सभी प्रश्नों के उत्तर लगभग 30-35 शब्दों में दें :
- (1) असुर विवाह
 - (2) अतिविवाह
 - (3) भागकर विवाह
 - (4) संतानोत्पत्ति का परिवार
 - (5) समकालीन समाज में महिलाओं की स्थिति
 - (6) संयुक्त परिवार की दो विशेषताएं
 - (7) द्वैत संबंध क्या हैं ?
 - (8) व्यक्तिवाद

(9) ਅਲਗਾਵ

(10) ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਘਟਨ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

2×10=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਵਿਆਹ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਵਿਆਹ ਗਠਬੰਧਨਾਂ ਕੋ ਪੈਟਰਨ ਮੇਂ ਹੋ ਰਹੇ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
3. ਵਿਆਹ ਕੋ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਪੈਟਰਨ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਪਰ ਏਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਉਤਰ ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਪਰਿਵਾਰ ਕੋ ਏਕਲੀਕਰਣ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ? 15
5. ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਮੇਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਮਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਮੇਂ ਬੁਝੁਗੋਂ ਕੀ ਸਥਿਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਪਾਰਿਵਾਰਿਕ ਮੂਲ੍ਯਾਂ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਪਾਰਿਵਾਰਿਕ ਮੂਲ੍ਯਾਂ ਮੇਂ ਹੋ ਰਹੇ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
7. ਪੁਤ੍ਰਵਤ੍ ਅਓਰ ਭ੍ਰਾਤ੍ਰਵਤ੍ ਸੰਬੰਧ ਕਯਾ ਹੈਂ ? 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਵੈਆਹਿਕ ਕੁਸਮਾਯੋਜਨ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀਯ ਸਮਾਜ ਮੇਂ ਵਿਆਹ ਕੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕੋ ਕਯਾ ਕਾਰਣ ਹੈਂ ? 15
9. ਸੰਯੁਕਤ ਅਓਰ ਏਕਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋ ਵਿਘਟਨ ਕੋ ਲਿਏ ਜਿੰਮੇਦਾਰ ਕਾਰਕਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(1) ਅਸੁਰ ਵਿਆਹ

(2) ਹਾਈਪਰਗੈਮੀ

- (3) ਭੱਜ ਕੇ ਵਿਆਹ
- (4) ਪ੍ਰਜਨਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ
- (5) ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ
- (6) ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- (7) ਦਯਾਦਿਕ ਸੰਬੰਧ ਕੀ ਹਨ ?
- (8) ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ
- (9) ਅਲਗਾਵ
- (10) ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਘਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

2×10=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
3. ਵਿਆਹ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪੈਟਰਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਬਾਲ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਏਕਲੀਕਰਨ (Nuclearization) ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 15
5. ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
7. ਪੁੱਤਰ (Filial) ਅਤੇ ਭਰਾਤਰੀ (Fraternal) ਸੰਬੰਧ ਕੀ ਹਨ ? 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਵਿਆਹੁਤਾ ਗਲਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ? 15
9. ਸੰਯੁਕਤ ਅਤੇ ਏਕਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15